

25—30 oktober

Debatter m. m.

Tisdagen den 29 oktober

Sid.

Interpellationer:

av fru Hamrin-Thorell (fp) ang. tilläggssjukpenning i visst fall för den som innehar kommunalt förtroendeuppdrag	4
av herr Wallmark (h) ang. vissa frågor inom arbetsmarknadspolitiken	5

Onsdagen den 30 oktober

Om ett vidgat dispensförfarande avseende skatteuppbörd under semesterperiod	7
Om rätt till skattefri avsättning av medel till egen pensionsfond ..	10
Vissa alkoholpolitiska frågor	12
Meddelande ang. enkel fråga av herr Strandberg (h) ang. trafik med flygplan typ DC 9—20 i reguljär trafik på Bromma	33

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 30 oktober

Statsutskottets utlåtande nr 143, om upptagande av allergologin som självständig specialitet	7
— nr 144, ang. professur i oral kirurgi vid odontologisk fakultet	7

	Sid.
Bevillningsutskottets betänkande nr 48, ang. vissa ändringar i upp- bördsförordningen m. m.	7
— nr 49, ang. beskattningen av idrottspriser	10
— nr 51, om rätt till skattefri avsättning av medel till egen pen- sionsfond	10
— nr 53, om höjning av inkomstgränsen för skattefrihet beträf- fande vissa studerande från Finland	12
— nr 55, om ökad rättssäkerhet i skatteärenden m. m.	12
— nr 56, ang. vissa alkoholpolitiska frågor	12
Andra lagutskottets utlåtande nr 50, om införande av försäkring för begravningshjälp för utländsk medborgare som vistas i Sverige	32
— nr 51, ang. privata sjuk- och vårdhem	32
— nr 52, om befrielse för hemvärnsmän i vissa fall från repeti- tionsövning	32

Fredagen den 25 oktober

Kammaren sammanträdde kl. 14.00; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Justerades protokollet för den 17 in-
nevarande månad.

Upplästes följande till kammaren in-
komna ansökning:

Till riksdagens första kammare

Till följd av utlandsresa hemställes
härmed om ledighet från riksdagsarbe-
tet under tiden den 28/10—den 1/11
1968.

Stockholm den 25/10 1968

Axel Strand

Den begärda ledigheten beviljades.

Föredrogos och hänvisades
motionen nr 974 till statsutskottet och
motionen nr 975 till lagutskott.

Anmälades och bordlades följande till
kammaren överlämnade kungl. propo-
sitioner:

nr 139, med förslag till lag om ändrad
lydelse av 128 § byggnadslagen den 30
juni 1947 (nr 385), m. m.; och

nr 143, med förslag till lag angående
ändring i lagen den 31 mars 1955 (nr
183) om bankrörelse, m. m.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 143, i anledning av motioner om
upptagande av allergologin som själv-
ständig specialitet; samt

nr 144, i anledning av motion angå-
ende professur i oral kirurgi vid odon-
tologisk fakultet;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 48, med anledning av motioner an-
gående vissa ändringar i uppbördsför-
ordningen m. m.;

nr 49, med anledning av motioner an-
gående beskattningen av idrottspriser;

nr 51, i anledning av motioner om
rätt till skattefri avsättning av medel till
egen pensionsfond;

nr 53, med anledning av motion om
höjning av inkomstgränsen för skattefri-
het beträffande vissa studerande från
Finland;

nr 55, med anledning av motioner om
ökad rättssäkerhet i skatteärenden
m. m.; samt

nr 56, med anledning av motioner
angående vissa alkoholpolitiska frågor;
ävensom

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 50, i anledning av motion om in-
förande av försäkring för begravnings-
hjälp för utländsk medborgare som vis-
tas i Sverige;

nr 51, i anledning av motioner angå-
ende privata sjuk- och vårdhem; samt

nr 52, i anledning av motioner om be-
frielse för hemvärnsmän i vissa fall från
repetitionsövning.

Justerades protokollsutdrag för denna
dag, varefter kammarens sammanträde
avslutades kl. 14.04.

In fidem

Bengt Lambe

/Solveig Gemert

Tisdagen den 29 oktober

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Justerades protokollet för den 18 in-
nevarande månad.

Upplästes följande till kammaren in-
komna ansökningar:

Till riksdagens första kammare

För att som delegat deltaga i Unescos
generalkonferens den 30 oktober—den 8
november och därefter i FN:s general-
församling anhåller jag om tjänstledigt
till början av december.

Göteborg den 28 oktober 1968

Ingrid Segerstedt Wiberg

Till riksdagens första kammare

Härmed anhåller jag om ledighet från
riksdagsarbetet under tiden den 30/10
—den 11/12 för att på uppdrag av
Kungl. Maj:t som ombud deltaga i Unes-
cos generalkonferens i Paris och FN:s
generalförsamling i New York.

Stockholm den 29/10 1968

Yngve Möller

De begärda ledigheterna beviljades,
beträffande fru Segerstedt Wiberg för
den tid, varunder hon vore genom ifrå-
gavarande uppdrag förhindrad att del-
taga i riksdagsarbetet.

Föredrogs och hänvisades till lagut-
skott Kungl. Maj:ts proposition nr 139,
med förslag till lag om ändrad lydelse
av 128 § byggnadslagen den 30 juni 1947
(nr 385), m. m.

Föredrogs och hänvisades till banko-
utskottet Kungl. Maj:ts proposition nr
143, med förslag till lag angående änd-

ring i lagen den 31 mars 1955 (nr 183)
om bankrörelse, m. m.

Föredrogs och bordlades ånyo stats-
utskottets utlåtanden nr 143 och 144, be-
villningsutskottets betänkanden nr 48,
49, 51, 53, 55 och 56 samt andra lagut-
skottets utlåtanden nr 50—52.

Anmälades och bordlades följande till
kammaren överlämnade kungl. proposi-
tioner:

nr 134, med förslag till lag om för-
söksverksamhet i fråga om ordningen
för den allmänna gudstjänsten, m. m.;

nr 141, med förslag till godkännande
av tilläggsprotokoll mellan Sverige samt
Storbritannien och Nordirland rörande
ändring i det i London den 28 juli 1960
undertecknade avtalet för undvikande
av dubbelbeskattning och förhindrande
av skatteflykt beträffande inkomstskat-
ter, i dess ändrade lydelse enligt det
protokoll som undertecknats i London
den 25 mars 1966; samt

nr 142, angående riktlinjer för ut-
länningspolitiken m. m.

**Interpellation ang. tilläggsjukpenning i
visst fall för den som innehar kommu-
nalt förtroendeuppdrag**

Fru HAMRIN-THORELL (fp) erhöll
på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Enligt 3 kap. 13 § första
stycket om allmän försäkring utgår un-
der vissa förutsättningar tilläggsjuk-
penning till kvinnlig försäkrad, som i
anledning av barnsbörd avhåller sig
från förvärvsarbete. Motiveringen för
tilläggsjukpenning torde vara dels att
modern under denna tid skall ha möj-

ligheter att amma och sköta barnet, dels att hon skall kompenseras för den påfrestning som graviditeten och förlösningen anses vara. Hon uppfattas alltså inte som sjuk.

Bestämmelsen har hittills av försäkringskassorna tolkats som att den kvinna, som uppbär tilläggsjukpenning ej heller får fullgöra kommunala uppdrag. Hon tvingas alltså att avstå från de uppdrag, till vilka hon blivit vald. Detta strider emot bestämmelsen, att under vissa förutsättningar medborgare är skyldiga att åta sig kommunala förtroendeuppdrag.

Med nuvarande politiska sammansättning i ett flertal kommuner kan det vara av betydelse vid ärendenas avgörande, att samtliga ledamöter är närvarande. Med den praxis som nu tillämpas kan emellertid en plats stå tom under åtskilliga månader, minst ett halvår. Konsekvenserna av detta är påtaglig i de beslutande församlingar, där ledamöterna inte har suppleanter.

Försäkringskassans beslut kan överklagas i riksförsäkringsverket. Anhopningen av ärendena där tycks emellertid vara så stor, att ett mål av denna karaktär inte kan avgöras förrän beslutet för vederbörande är inaktuellt och tidpunkten för erhållande av tilläggsjukpenning utgått.

Med hänvisning till ovanstående anhaller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få rikta följande frågor:

Är kommunala uppdrag till alla delar att jämföra med förvärvsarbete för kvinna, som uppbär tilläggsjukpenning på grund av barnsöd?

Bör inte anvisningar om prioritetsrätt i riksförsäkringsverket utfärdas för fall av denna karaktär?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågakvarande spörsmål finge framställas.

Interpellation ang. vissa frågor inom arbetsmarknadspolitiken

Ordet lämnades härefter till herr WALLMARK (h), som yttrade:

Herr talman! År 1966 framlade regeringen en proposition med riktlinjer för arbetsmarknadspolitiken. I propositionen konstaterades bl. a. att det inte kan anses som rättvist att den som drabbas av förändringar i näringslivets behov av arbetskraft ensam skall bära de kostnader omställningen för med sig. Medverkan av samhället innebär att omställningen sker snabbare och mera friktionsfritt och därmed bidrar till att öka produktionen och minska risken för rubbningar i samhällsekonomin, något som är ett för alla medborgare gemensamt intresse.

Dessa två förhållanden utgjorde, enligt departementschefen, motiv för att samhället skall medverka till att underlätta omställningen i näringslivet. Beträffande formerna för samhällets medverkan i denna omställningsprocess fastslår departementschefen att de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna bör utformas så, att de bidrar till att befästa den fria arbetsmarknaden och ger arbetsmarknadens parter växande utrymme för egna insatser. De rörlighetsfrämjande åtgärderna ger, säger departementschefen, t. ex. arbetsgivare ökade möjligheter att rationalisera verksamheten utan att komma i konflikt med sitt sociala ansvar. Samtidigt ökas arbetstagarnas möjligheter att hävda sina intressen.

I ovannämnda proposition angavs sålunda en viss arbetsfördelning mellan samhället å ena sidan och näringslivet å andra sidan i arbetet på att åstadkomma och bevara full, produktiv och fritt vald sysselsättning.

Statsrådet Krister Wickman har nyligen i en intervju uttalat att »många företagare anser att det är deras sak att välja ut den arbetskraft som är effektivast för deras produktion och verksamhet. Den som inte passar får det bli samhällets sak att ta hand om.

Interpellation ang. vissa frågor inom arbetsmarknadspolitiken

— — — Skall samhället lösa dessa frågor i egen regi, måste vi beskatta företagen desto hårdare för att finansiera verksamheten. Jag tror därför att det är mycket bättre om man från företagarkåren inser att sysselsättningen och miljövärden från början måste tas in som en kostnadsfaktor i produktionen.»

Det finns en påtaglig skillnad mellan de av riksdagen år 1966 antagna riktlinjerna för arbetsmarknadspolitiken och statsrådet Krister Wickmans uttalande i ovan refererade intervju.

Med hänvisning till vad ovan anförts anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet Krister Wickman få ställa följande fråga:

Vill herr statsrådet ge kammarens ledamöter en redovisning av vilket ansvar och vilka skyldigheter gentemot arbetskraften som enligt statsrådet bör åvila å ena sidan näringslivet och å andra sidan samhället?

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

Anmälades och bordlades följande motioner:

nr 976, av herr *Nilsson, Nils*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 127, med förslag till lag om erkännande av privat jorddelning som fastighetsbildning (legaliseringslag), m. m.;

nr 977, av herr *Skärman* och herr *Eriksson, Karl-Erik*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 127, med förslag till lag om erkännande av privat jorddelning som fastighetsbildning (legaliseringslag), m. m.;

nr 978, av herr *Dahlberg m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 128, med förslag till lag angående

ändring i lagen den 22 juni 1950 (nr 382) om svenskt medborgarskap, m. m.;

nr 979, av herr *Brundin*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 129, angående revidering av läroplan för grundskolan;

nr 980, av herr *Svenungsson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 129, angående revidering av läroplan för grundskolan; samt

nr 981, av herr *Sveningsson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 130, med förslag till införsellag m. m.;

nr 982, av herr *Alexanderson m. fl.*,

nr 983, av herr *Blomquist*,

nr 984, av herr *Blomquist*,

nr 985, av fru *Hamrin-Thorell m. fl.*,

nr 986, av herr *Lidgard*,

nr 987, av herr *Lidgard*,

nr 988, av fru *Lindström m. fl.*,

nr 989, av herr *Nilsson, Ferdinand*,

nr 990, av fru *Ohlsson, Lilly*, och herr *Hansson*, samt

nr 991, av herr *Svenungsson*,

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 136, med förslag till lag om ändring i giftermålsbalken, m. m.; ävensom

nr 992, av herr *Jacobsson, Gösta*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 137, med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 6 juni 1968 (nr 430) om mervärdesskatt.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.05.

In fidem

Bengt Lambe

/Solveig Gemert

Onsdagen den 30 oktober

Kammaren sammanträdde kl. 10.00.

Justerades protokollet för den 22 innevarande månad.

Föredrogs och hänvisades till lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 134, med förslag till lag om försöksverksamhet i fråga om ordningen för den allmänna gudstjänsten, m. m.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 141, med förslag till godkännande av tilläggsprotokoll mellan Sverige samt Storbritannien och Nordirland rörande ändring i det i London den 28 juli 1960 undertecknade avtalet för undvikande av dubbelbeskattning och förhindrande av skatteflykt beträffande inkomstskatter, i dess ändrade lydelse enligt det protokoll som undertecknats i London den 25 mars 1966.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 142, angående riktlinjer för utlänningspolitiken m. m.

Föredrogs och hänvisades motionerna nr 976—978 till lagutskott och motionen nr 979 till statsutskottet.

Vid föredragning av motionen nr 980 hänvisades densamma, såvitt den avsåg ändring av skollagen, till lagutskott och i övrigt till statsutskottet.

Föredrogs och hänvisades motionerna nr 981—991 till lagutskott och motionen nr 992 till bevillningsutskottet.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 143, i anledning av motioner om upptagande av allergologin som självständig specialitet; och

nr 144, i anledning av motion angående professur i oral kirurgi vid odontologisk fakultet.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Om ett vidgat dispensförfarande avseende skatteuppbörd under semesterperiod

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 48, med anledning av motioner angående vissa ändringar i uppbördsförordningen m. m.

Till behandling i ett sammanhang hade utskottet upptagit följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 124, av herr *Ottosson*, samt II: 170, av herrar *Thylén* och *Nordgren*, vari hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära utredning om möjligheterna dels till ett vidgat dispensförfarande avseende skatteuppbörd under semesterperiod och dels till en omläggning av uppbördsperioderna vid införandet av mervärdeskatt och löneskatt;

2) de likalydande motionerna I: 473, av herr *Blom*, och II: 596, av herr *Hyl-*

Om ett vidgat dispensförfarande avseende skatteuppbörd under semesterperiod

tander, vari anhållits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära sådana regler vid inleverans av skatt, att den som någon enstaka gång — t. ex. högst en gång per år under en treårsperiod — inlevererat skattelikvid inom tio dagar efter förfallodagen och utan påminnelse skulle vara befriad från in-drivningsavgift eller straffränta;

3) motionen II: 19, av herr *Sjöholm*, vari föreslagits, att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle begära förslag till sådana ändringar av gällande bestämmelser om kvittning och utmätning i överskottsskatt, som i motionen förordats; samt

4) motionen II: 820, av herr *Sundkvist* och herr *Josefson* i Arrie.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet på återopade grunder hemställt, att riksdagen måtte avslå

- 1) motionerna I: 124 och II: 170,
- 2) motionerna I: 473 och II: 596,
- 3) motionen II: 19 samt
- 4) motionen II: 820.

Reservationer hade avgivits

1) av herrar *Yngve Nilsson* (h), *Enarsson* (h) och *Magnusson* i Borås (h), vilka, under återopande av innehållet i motionerna I: 124 och II: 170, ansett, att utskottet bort hemställa,

A) att riksdagen med anledning av motionerna I: 124 och II: 170 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära utredning om möjligheter till ett vidgat dispensförfarande avseende skatteuppbörd under semesterperiod;

B) att riksdagen måtte avslå

1) motionerna I: 124 och II: 170, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad reservanterna anfört och hemställt,

- 2) motionerna I: 473 och II: 596,
- 3) motionen II: 19 samt
- 4) motionen II: 820;

2) av herrar *Stefanson* (fp) och *Tistad* (fp), fru *Nettelbrandt* (fp) samt herrar *Enskog* (fp) och *Eriksson* i Bäckmora (cp), vilka ansett, att utskot-

tets yttrande bort i viss angiven del erhålla den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under 3 hemställa, att riksdagen måtte med bifall till motionen II: 19 i skrivelse till Kungl. Maj:t begära förslag till ändring av gällande bestämmelser om kvittning och utmätning i överskottsskatt enligt i motionen angivna riktlinjer.

Herr ENARSSON (h):

Herr talman! Till bevillningsutskottets betänkande nr 48 har högerledamöterna avgett en reservation med yrkande om utredning angående möjligheter till ett vidgat dispensförfarande i fråga om skatteuppbörd under semesterperiod.

Såsom framhållits i från vårt håll väckta motioner, I: 124 och II: 170, uppstår det i många fall svårigheter för företagen att utföra det betungande arbetet med redovisning av källskatt vid de uppbörder som infaller under semesterperiod, då företagets verksamhet kanske ligger helt nere. Juli månad är såsom varande den vanligaste semester-månaden en tidpunkt då svårigheterna med uppbördsarbetet gör sig särskilt märkbara. Enligt uppbördsförordningen finns för närvarande vissa möjligheter till dispens för företagen när det gäller senare inbetalning av skatt, men dessa bestämmelser har i varje fall hittills tillämpats så restriktivt att de inte haft någon större betydelse i dessa hänseenden.

Vi reservanter delar motionärernas uppfattning om att svårigheter många gånger föreligger att ordna med skatteuppbörden under semestertid, då det kan vara svårt att få tag på kunniga ersättare för den ordinarie personalen. Detta är ju också ett rätt besvärligt område. Det finns många författningsbestämmelser och annat att ta hänsyn till i detta sammanhang. Även om den ordinarie personalen är villig att arbeta under tid då ett företag har stängt medför detta både kostnader och besvär i flera avseenden.

Om ett vidgat dispensförfarande avseende skatteuppbörd under semesterperiod

Några särskilt stora svårigheter att införa en mera generös dispensgivning föreligger inte enligt vår uppfattning. Vi har dock varit så pass försiktiga att vi endast begär utredning av saken innan vi framställer konkreta förslag om författningsändring.

Jag ber, herr talman, att med denna kortfattade motivering få yrka bifall till reservation 1 av herr Yngve Nilsson m. fl.

Herr TISTAD (fp):

Herr talman! De källskatttabeller efter vilka arbetsgivarna drar skatt för sina anställda är så konstruerade att skattebetalningarna i allmänhet blir något för höga. Mer än hälften av alla löntagare har därför överskjutande preliminär skatt, dvs. de har rätt att få tillbaka en del av vad arbetsgivaren har betalat in för deras räkning. Sådan överskjutande skatt anses inte som inestående lön och är därför inte som sådan skyddad för utmätning. Detta uppfattar många som en orättvisa. De menar att det skatteöverskott som har uppstått genom att avdragen enligt källskatttabellerna är tilltagna i överkant skall vara skyddat mot utmätning i samma omfattning som lön. När de nu gällande reglerna för rätt till utmätning av överskjutande preliminär skatt infördes för två år sedan, redovisades i propositionen yttranden från flera remissinstanser som var av samma mening. Bland dessa remissinstanser kan nämnas hovrätten i Malmö, riksrevisionsverket, Föreningen Sveriges häradsövdingar och Föreningen Sveriges stadsdomare.

I en motion som behandlas i detta utskottsutlåtande föreslås att rätten till utmätning i överskjutande preliminär skatt skall begränsas till familjerättsliga underhållsbidrag i den utsträckning som medges redan nu och vidare till förut utdömda skadeståndsfordringar. Andra enskilda fordringar skulle däremot inte berättiga till utmätning.

Utskottet har avstyrkt motionen, men fem ledamöter har reserverat sig och anser att motionen bör bifallas. Till denna reservation, som är betecknad med nr 2 i betänkandet, ber jag, herr talman, att få yrka bifall.

Herr ERICSSON, JOHN, (s):

Herr talman! Vad herr Enarsson anförde kan det ligga någonting i. Juli är en lugn månad här i landet, och att det kan bli besvärligheter med skatteredovisningen är det ingen som vill förneka. Men reservanternas yrkande, att man skall förskjuta uppbördstiden och ge dispenser, kan vi inte gå med på med hänsyn till att det skulle förrycka skatteuppbörden i väsentlig grad och att myndigheterna skulle få sådana besvärligheter att verkningarna skulle bli mycket ogynnsamma. Därför avstyrker utskottet föreliggande motion.

När det gäller utmätning i överskotts-
inbetalningar kan man naturligtvis säga att det är skattebetalarnas egna pengar. Men om man följer motionärerna blir det konsekvenser av sådan karaktär att de är mycket svåra att överblicka. Det skulle strida mot gängse principer att så förfara.

Detta är bakgrunden till utskotts-
majoritetens ställningstagande. Jag yrkar, herr talman, bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande varje punkt av utskottets i förevarande betänkande gjorda hemställan.

I fråga om punkten 1, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen i motsvarande del.

Om rätt till skattefri avsättning av medel till egen pensionsfond

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Enarsson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 48 punkten 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen i motsvarande del.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Enarsson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 90;

Nej — 19.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

På gjord proposition bifölls därpå utskottets hemställan i punkten 2.

Sedermera gjorde herr talmannen enligt de avseende punkten 3 förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr *Stefanson* m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse den-

na proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Tistad* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 48 punkten 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr *Stefanson* m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Tistad* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 75;

Nej — 29.

Därjämte hade 9 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Härefter bifölls på gjord proposition utskottets hemställan i punkten 4.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 49, med anledning av motioner angående beskattningen av idrottspriser, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Om rätt till skattefri avsättning av medel till egen pensionsfond

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 51, i anledning av motioner om rätt till skattefri avsättning av medel till egen pensionsfond.

Om rätt till skattefria avsättning av medel till egen pensionsfond

I de likalydande motionerna I: 263, av herr *Strandberg*, samt II: 327, av herr *Magnusson* i Borås och herr *Björkman*, hade anhållits, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att Kungl. Maj:t, med beaktande av vad i de likalydande motionerna I: 266 och II: 335 anförts, måtte företaga utredning och framlägga förslag om rätt för arbetsgivare att — utöver de årliga avgifterna för tilläggs pensioneringen — skattefritt avsätta medel till egen pensionsfond i syfte att göra pensionsutfästelserna fullt säkra.

Utskottet hade i det nu föredragna betänkandet på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte avslå motionerna I: 263 och II: 327.

Reservation hade anförts av herrar *Yngve Nilsson* (h), *Enarsson* (h) och *Magnusson* i Borås (h), vilka, under åberopande av innehållet i motionen II: 335, ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen — med bifall till motionerna I: 263 och II: 327 — i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära utredning och förslag om rätt för arbetsgivare att, utöver de årliga avgifterna för tilläggs pensioneringen, skattefritt avsätta medel till egen pensionsfond i syfte att göra pensionsutfästelserna fullt säkra.

Herr ENARSSON (h):

Herr talman! Till bevillningsutskottets betänkande nr 51 har högerledamöterna fogat en kortfattad reservation, vari vi hemställer om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag om rätt för arbetsgivare att — utöver de årliga avgifterna för tilläggs pensioneringen — skattefritt avsätta medel för egen pensionsfond.

Detta är en fråga som, såsom det mycket riktigt såges i betänkandet, varit föremål för riksdagens behandling vid ett flertal tillfällen.

Det har även i år från vårt håll väckts motioner i ärendet. Enligt motionärernas mening finnes det skäl för att pensionssystemet kompletteras i det avseen-

det att företag får rätt att göra avsättning till egen pensionsstiftelse upp till visst maximibelopp per år. Man har tänkt sig att detta maximibelopp skulle vara vad som svarar mot pensionsförpliktelseernas genomsnittliga verkliga årskostnader enligt försäkringsmatematiska beräkningar och att avsättningen under året då kunde uppgå till skillnaden mellan det sålunda beräknade maximibeloppet och de avgifter som arbetsgivaren har att inbetala för sina anställda.

Det förutsattes också att bestämmelser om fondernas avskiljande och deras säkerställande bör utfärdas i enlighet med vad som i övrigt hittills har gällt i fråga om pensionsavsättningar.

Utskottet påpekar nu att det skett författningsändringar och uppmjukningar beträffande pensionsfondsavsättningar och dylikt. Men det föreligger just på den punkt som vi här pekar på enligt vår uppfattning ändå vissa skäl som talar för att denna ändring borde komma till stånd. Vi yrkar därför i reservationen att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall begära en utredning om hur den av oss önskade ändringen skulle kunna genomföras på ett lämpligt sätt.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen av herr *Yngve Nilsson* m. fl.

Herr ERICSSON, JOHN, (s):

Herr talman! Med hänvisning till vad utskottet anför i sitt betänkande ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad gjordes enligt därunder framkomna yrkanden propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepad, vara med övervägande ja besvarad.

Ang. vissa alkoholpolitiska frågor

Föredrogos ånyo bevillningsutskottets betänkanden:

nr 53, med anledning av motion om höjning av inkomstgränsen för skattefrihet beträffande vissa studerande från Finland; och

nr 55, med anledning av motioner om ökad rättssäkerhet i skatteärenden m. m.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Ang. vissa alkoholpolitiska frågor

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 56, med anledning av motioner angående vissa alkoholpolitiska frågor.

I detta betänkande hade bevillningsutskottet behandlat följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 374, av herr *Dahl m. fl.*, och II: 476, av herr *Johansson* i Trollhättan m. fl., vari hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om snara förslag till lagstiftning som förbjöde starkspritsreklam;

2) de likalydande motionerna I: 375, av herr *Hedström m. fl.*, och II: 469, av herr *Engkvist m. fl.*, vari anhållits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om utredning rörande formerna för samhällets kontroll över bryggerinäringens tillverkning och distribution av öl och starköl;

3) de likalydande motionerna I: 642, av herrar *Yngve Nilsson* och *Ebbe Ohlsson*, samt II: 815, av herr *Nilsson* i Bästekille m. fl., vari yrkats, att riksdagen skulle besluta sådan liberalisering av tillverkning och försäljning av ciderdrycker som 1959 års utskänkningsutredning föreslagit;

4) motionen II: 318, av herrar *Almgren* och *Rask*, vari föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle

a) begära förslag till lagstiftning som förbjöde alla former av reklam för spritdrycker,

b) hemställa om åtgärder för att förhindra den verksamhet som bedreves av agenter för spritdrycker, vin och öl, samt

c) giva till känna vad som i övrigt anförts i motionen;

5) motionen II: 886, av herr *Åkerlind*, vari hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag till lagstiftning avseende förbud mot reklam för tobaksvaror, alkoholhaltiga drycker och narkotiska preparat.

Den under 5 angivna motionen hade hänvisats till bevillningsutskottet endast i vad den avsåg förbud mot reklam för alkoholhaltiga drycker.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande betänkandet av angivna orsaker hemställt,

1) att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 374, av herr *Dahl m. fl.*, och II: 476, av herr *Johansson* i Trollhättan m. fl., samt i anledning av motionen II: 318, av herrar *Almgren* och *Rask*, och motionen II: 886, av herr *Åkerlind*, i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära förslag till 1969 års vårriksdag i enlighet med vad utskottet i betänkandet förordat beträffande förbud mot reklam för spritdrycker;

2) att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära, att de likalydande motionerna I: 375, av herr *Hedström m. fl.*, och II: 469, av herr *Engkvist m. fl.*, motionen II: 318, av herrar *Almgren* och *Rask*, samt motionen II: 886, av herr *Åkerlind*, i vad densamma hänvisats till bevillningsutskottet, måtte överlämnas till alkoholpolitiska utredningen för att — beträffande sådana i motionerna behandlade frågor som icke innefattades under punkten 1 i utskottets hemställan — tagas i övervägande vid fullgörande av utredningsuppdraget;

3) att riksdagen måtte avslå de likalydande motionerna I: 642, av herrar *Yngve Nilsson* och *Ebbe Ohlsson*, samt

II: 815, av herr Nilsson i Bästekille m. fl.

Reservationer hade avgivits

beträffande alkoholreklamen

1) av herrar *Yngve Nilsson* (h), *Enarsson* (h) och *Magnusson* i Borås (h), vilka, med hänvisning till det förhållandet att frågan om alkoholreklamen redan vore föremål för utredning, ansett, att utskottet med hänsyn till gängse praxis bort hemställa, att riksdagen måtte avslå motionerna I: 374 och II: 476 samt II: 318 och II: 886;

beträffande kontroll över bryggerinäringen

2) av herrar *Yngve Nilsson* (h), *Stefansson* (fp), *Enarsson* (h), *Tistad* (fp), *Magnusson* i Borås (h) och *Vigelsbo* (cp), fru *Nettelbrandt* (fp) samt herrar *Eriksson* i Bäckmora (cp) och *Enskog* (fp), vilka ansett, att utskottet — med hänsyn till att de synpunkter som aktualiserats i förevarande motioner, i vad de avsåge tillgodoseende av nykterhetspolitiska intressen, låge inom alkoholpolitiska utredningens uppdrag — bort hemställa, att riksdagen måtte avslå motionerna I: 375 och II: 469;

beträffande ciderfrågan

3) av herrar *Yngve Nilsson* (h), *Enarsson* (h) och *Magnusson* i Borås (h), vilka ansett, att utskottet i anledning av motionerna I: 642 och II: 815 bort hemställa, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära, att motionerna I: 642 och II: 815 skulle överlämnas till alkoholpolitiska utredningen för att beaktas vid fullgörande av utredningsuppdraget.

Herr NILSSON, YNGVE, (h):

Herr talman! I detta betänkande behandlas tre skilda spörsmål som har anknytning till alkoholpolitiken, nämligen åtgärder mot alkoholreklamen, kontrollen över bryggerinäringen samt försäljningen av ciderdrycker. Dessa frågor har tidigare diskuterats i utredningar och i riksdagen. Då den nya rus-

Ang. vissa alkoholpolitiska frågor drycksförordningen trädde i kraft den 1 oktober 1955 ålades AB Vin- och spritcentralen att vid avtal med leverantörer verka för att reklam för rusdrycker och därmed jämförlig verksamhet icke bedrives på sätt som finnes uppenbarligen stå i strid med det i 7 § angivna syfte, dvs. att all försäljning av rusdrycker skall ordnas och handhavas så att därav uppkommer så ringa skada som möjligt.

I enlighet med de närmare anvisningar som lämnades i särskilda utskottets av riksdagen godkända utlåtande nr 1 till 1954 års riksdag träffade AB Vin- och spritcentralen den 20 april 1955 överenskommelse med dåvarande vinsektionen av Svenska handelsagenters förening om reklamstopp under tiden den 1/9 1955—1/3 1956. Vidare tillkallade AB Vin- och spritcentralen en rådgivande samarbetsnämnd för alkoholreklamen, sammansatt av representanter för AB Vin- och spritcentralen, Nya system AB, Nykterhetskampanjens kansli, vinsektionen av Svenska handelsagenters förening, Svenska försäljnings- och reklamförbundet, Svenska bryggareföreningen, Auktoriserade annonsbyråers förening, Svenska annonsörers förening, Malt- och läskedrycksförbundet samt Svenska tidningsutgivareföreningen.

Lättnader i reklaminskränkningarna genomfördes år 1957 av riksdagen, och de regler som då antogs gäller allttjämt.

1961 års nykterhetslagskommitté framlade år 1964 sitt betänkande angående reklamen. Detta betänkande har ännu inte prövats av statsmakterna, utan har överlämnats till alkoholpolitiska utredningen för ytterligare överväganden. Denna kommitté tillsattes så sent som 1967. Alkoholpolitiska utredningen har till uppgift att pröva bland annat reklamfrågan. Vi tycker därför att det är ganska märkligt att utskotts-majoriteten förordar att skriva till Kungl. Maj:t och begära förslag till 1969 års riksdag om förbud mot reklam för spritdrycker. Frågan ligger under utredning, och bevillningsutskottet har

Ang. vissa alkoholpolitiska frågor

nästan alltid i andra sammanhang hävdad, att man inte bör föregripa det resultat som en pågående utredning kan leda till. Här gör man alltså tvärtom.

Vi reserverar oss anser alltså, att eftersom frågan ligger under utredning, skall utredningsresultatet avvaktas, och vi hemställer om avslag på ifrågavarande motioner.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservation 1.

Frågan om kontrollen över bryggerinäringen har tidigare prövats av riksdagen. En betydande insyn från samhällets sida har vi redan genom kontrollstyrelsen, som har i uppdrag att övervaka tillverkning och beskattning samt följa försäljningen. Då härtill kommer, som utskottet mycket riktigt framhållit, att denna fråga innefattas i alkoholpolitiska utredningens uppdrag, anser vi reserverar oss det vara onödigt att överlämna motionerna till utredning. Vi yrkar därför avslag på motionerna.

Därmed ber jag att få yrka bifall till reservation 2.

Cidertillverkningen har varit föremål för riksdagens prövning vid flera tillfällen sedan 1950. Två olika utredningar har sysslat med frågan. Den senaste, 1959 års utskänkingsutredning, förordade i sitt betänkande motionärernas förslag, men frågan avvisades då såväl som vid senare tillfällen av riksdagen.

Det är svårt att förstå den negativa inställningen till denna fråga. Någon skada för nykterheten kan väl cidern knappast åstadkomma. Den starkaste sorten skulle vara jämställd med lättvin. Helt naturligt tillverkas must och andra drycker av den sekundära frukten, men med de hårda sorteringsbestämmelser, som nu råder, är det mycket frukt som inte kan tagas till vara. Jag anser därför att cidertillverkning skulle kunna bli ett utmärkt komplement.

Med detta, herr talman, ber jag att också få yrka bifall till reservation 3.

Herr JACOBSSON, GÖSTA, (h):

Herr talman! Jag har inte suttit på detta ärende i bevillningsutskottet, men som intresserad ledamot skulle jag vilja säga några ord.

Jag delar den mening, som kommit till uttryck i motionerna, att alkoholbruket har kommit att breda ut sig för mycket. Jag delar också oron för alkoholsedens spridning. Det är ett beklagligt faktum att man inte minst i vissa tongivande ungdomskretsar dricker för mycket sprit.

Motionärerna och bevillningsutskottets majoritet menar tydligen, att det är reklamen för spritdryckerna som är styckets bov, den store syndaren. Jag är inte så säker på det.

Redan 1961 års nykterhetslagskommitté betonade uttryckligen reklamfrågans begränsade betydelse för det allmänna nykterhetsläget. Någon egentlig ändring i den punkten har sedan dess inte inträtt, såvitt jag har kunnat finna. Jag tror för min del att anklagelserna i stället med mycket större fog skulle kunna riktas mot massmedierna och filmen, där man dag ut och dag in visar människor i olika sammanhang med glaset i handen. Genom suggestionen i massmedierna inbillas folk att så gör man i stora världen. Det är fint, det är elegant, det är modernt, det är tufft att uppträda med glaset i handen förtärande spritdrycker.

Det är massmedierna som i dag dikterar människornas levnadsvanor och även formar deras dryckesvanor. Varför går utskottsmajoriteten förbi denna sida av saken när det är Sveriges radio och televisionen som agerar? Kanske också — det vill jag inte bestrida — turistresandet till länder, där man umgås mera frikostigt med vinet än i vårt land, spelar en viss bidragande roll.

Såvitt jag har kunnat finna spelar reklamen en mindre roll i sammanhanget. Jag ville gärna medge att vi kanske har onödigt mycket annonser för spritdrycker och vin, men jag har svårt att tro att denna reklam leder till

ökad spritförtäring. För egen del är jag ingen intresserad läsare av spritannonser, men jag har inför denna debatt roat mig med att studera dagens nummer av Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter för att se vilka annonser som finns där.

I Svenska Dagbladet räknade jag till tio annonser, varav fyra gällde vin, resten avsåg mest whisky. I Dagens Nyheter var det sex annonser, tre för vin. Flertalet av dessa annonser var, såvitt jag kunde förstå, tämligen oskyldiga. De var ungefär lika torra som de omnämnanden av spritdrycker som förekommer i Systembolagets katalog. Mycket mer var det inte, möjligen förekom det en bild av en flaska dessutom. Detta gäller alla annonser utom en. Det är en annons i Dagens Nyheter av i dag som är införd av det finska alkoholmonopolet, OY Alkoholiliiike AB, Helsingfors. Jag vill inte undanhålla kammaren denna annons. Där heter det: »'KIPPIS' är skål på finska. En önskan om välgång och trivsel. Ett ord med vänlig klang. Koskenkorva Vodka kommer från Finland. Ren vara, framställd av spannmål.

Ren finsk Koskenkorva Vodka precis som Ni önskar: med apelsin- eller tomatjuice, sötad med lime eller i martini. — Hur Ni än dricker Er Koskenkorva Vodka, kom ihåg: KIPPIS.»

Såvitt jag har kunnat finna är detta ett enstaka övertramp. Man har ju inte heller någon agent för detta bolag här i landet. Sådana övertramp borde kunna undvikas genom överenskommelser på frivillighetens väg och genom att kontrollnämnden skärper sig en smula. Bevillningsutskottets ärade ordförande torde också ha vissa förbindelser med det finska bolaget. Om han tar ett vänligt samtal med representanter för det finska bolaget borde den här saken kunna bringas ur världen.

Den allmänna attityden till spritdryckerna dikteras näppeligen av reklamen sådan den på detta område är utformad. Den är ganska vingklippt genom

Ang. vissa alkoholpolitiska frågor

den frivilliga kontroll som den underkastar sig, och den saknar i allmänhet varje suggestivt element. Annonseringen håller sig — med vissa undantag som jag nyss nämnde — inom en korrekt och ansvarskännande ram. Annonserna är närmast ett uttryck för konkurrensen mellan olika dyrare märken och torde knappast i nämnvärd grad i och för sig leda till ökad alkoholförtäring bland den stora allmänheten. Annonsernas funktion är huvudsakligen informativ och vägledande för vin- och spritkonsumenten i valet mellan olika annonsörers produkter.

Herr talman! Det vore kanske inte någon riksolycka om vin- och spritannonserna försvann; vi skulle nog kunna klara oss ändå, misstänker jag. Men jag tycker i alla fall att övervägande skäl talar mot en så drastisk åtgärd som att införa ett förbud mot en sådan reklam. Reklamen har nämligen trots allt en viss funktion att fylla som medel att åstadkomma jämförande kvalitets- och prisbedömningar mellan importvaror å ena sidan och det statliga monopolföretagets produkter å andra sidan. Även om Vin- och spritcentralen är aldrig så välskött, kan det ligga i konsumenternas intresse att en viss buteljimport äger rum och annonseras. Jag frågar: hur skall ett märke annars kunna introduceras på marknaden, om det inte får ske någon annonsering?

Jag tycker nog att bevillningsutskottets majoritet har gjort sig skyldig till en betydande överdrift, när man framhåller att den ökande reklamen för spritdrycker framstår som ett bevis för det enskilda vinstintressets prioritering på bekostnad av de samhällsliga strävandena. Jag vill endast erinra om de hundratals miljoner kronor som skatten på spritdrycker tillför statskassan — för budgetåret 1967/68 uppgick skatten för rusdrycksförsäljningen till inte mindre än 2 050 miljoner kronor.

Det enskilda vinstintresset är alltså relativt minimalt i detta sammanhang.

Ang. vissa alkoholpolitiska frågor

Hur utskottsmajoriteten här kan tala om det enskilda vinstintressets prioritering, har jag svårt att begripa.

Mot ett reklamförbud när det gäller utländsk starksprit har tidigare av finansministern åberopats handelspolitiska skäl. Justitiekanslern har tidigare pekat på tryckfrihetsförordningen såsom ett hinder. Denna fråga är således kanske inte så enkel.

Reservanterna har i detta sammanhang inte yrkat annat och mera än att riksdagen med hänsyn till gängse praxis och på grund av den pågående alkoholpolitiska utredningen skall avslå motionerna.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 1 av herr Yngve Nilsson, i vilken det hänvisas just till denna utredning.

Sedan vill jag, herr talman, säga några ord om ölet. Jag är inte någon större konsument av öl. Min fru och jag brukar till middagen dela en klass II. Det får räcka för oss. Men jag har inte kunnat undgå att reagera mot motionärernas överdrifter även på detta område.

I fråga om bryggerinäringen föreligger onekligen en ganska grotesk situation. I enlighet med statsmakternas intentioner introducerades mellanölet för ett par år sedan för att allmänheten därmed skulle få en god och välsmakande dryck, som kunde ersätta starkspriten. Mellanölet kom och slog igenom, och svenska folket tycks trivas med det. Mellanölets tillkomst torde, såvitt jag har kunnat finna, också ha hindrat en sannolik ytterligare ökning av konsumtionen av brännvin och sådant. I detta läge förfasar sig motionärerna plötsligt över mellanölskonsumtionen och säger, att detta inte alls går för sig, utan vi måste utvidga den statliga kontroll som redan finns över bryggerinäringen; detta utan hänsyn till att flertalet av landets nykterhetsnämnder inte har haft något att erinra på denna punkt. Även denna fråga är föremål för behandling av den alkoholpolitiska utredningen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 2 och 3 av herr Yngve Nilsson m. fl.

Herr WÄRNBERG (s):

Herr talman! Låt mig börja med att understryka vad herr Yngve Nilsson sade i början av sitt anförande, nämligen att den svenska rusdrycksförsäljningsförordningen innehåller en bestämmelse om att AB Vin- & spritcentralen skall verka för att reklam för rusdrycker och därmed jämförlig verksamhet inte står i strid med syftet att försäljningen av dessa drycker skall handhas så att minsta möjliga skada uppkommer därav.

Målsättningarna i svensk alkoholpolitik är inte så förfärligt många, och de är inte heller så särskilt klart utformade. Men på ett par punkter kan man i alla fall säga att en målsättning är klart utsagd. Man skall således försöka styra konsumtionen från de starkare sorterna till de svagare sorterna. Riksdagen har godkänt reklam i sådan riktning. Man kan tycka vad man vill om denna reklam — man kan vara kritisk även mot reklam för vinet — men denna målsättning är klart spikad av riksdagen. Riksdagen har också godkänt bevillningsutskottets betänkande, som säger att man bör sträva efter att minska den totala alkoholkonsumtionen.

Den reklam för spritdrycker som i dag bedrivs — och som också bedrivs i ökande omfattning, vilket herr Gösta Jacobsson också erkände — kan alltså sägas stå i strid med riksdagens intentioner. All reklams primära syfte är att öka omsättningen, och således kommer den totala alkoholkonsumtionen att öka i stället för att minska så som riksdagen vill. Likaså motarbetas den spritreklam som förs i annonskampanjerna för övergång till svagare sorter.

Bevillningsutskottet har vid flera tillfällen varit kritiskt mot den spritreklam som nu förekommer och har tyckt det vara mycket stötande att de an-

strängningar som görs att med olika medel begränsa konsumtionen och styra den till svagare sorter motarbetas av enskilda vinstintressen. Herr Gösta Jacobsson menade att den reklam som vi i dag har inte alls är farlig. Den är upplysande, och den spelar egentligen inte någon större roll, ansåg herr Jacobsson. Han gjorde dock ett undantag för det finska Alkos reklam. Vi har inom utskottet sagt oss att vi inte väntar oss några underverk av att vi beställer och får åtgärder mot alkoholreklamen. Vi tycker dock att de mest störande elementen måste rensas ut. Det får inte finnas företag som saboterar den verksamhet som riksdagen försöker bedriva.

Jag kan instämma i mycket av vad herr Jacobsson sade i början. Alkoholbruket breder ut sig för mycket, sade herr Jacobsson. Han framhöll också att reklam för alkoholbruket sprids på många olika sätt, och han nämnde som exempel att alkoholseder visas i televisionen. Vi har emellertid här en chans att ändå göra något, även om ingen påstår sig kunna göra underverk.

Är egentligen alkoholreklamen upplysande? Den försöker tala om att alkohol är någonting njutbart och bra, någonting som man kan trivas med. Nu skall jag akta mig noga för att ta upp en nykterhetspolitisk debatt, men jag anser mig ändå kunna hävda den meningen att om alkoholreklamen vore upplysande så skulle den tala om att alkoholbruket för vissa personer innebär stor risk för tillvänjning och att överdosering av dessa underbara drycker kan medföra oerhörda risker för lagbrott och sociala skador. Upplysningar av det slaget har jag aldrig någonsin sett i reklamen.

Det har konstaterats att de som vill framställa alkoholen som någonting värdefullt förfogar över mycket större resurser än de som bedriver upplysningsverksamhet. Det råder obalans därvidlag.

Det är möjligt, sade herr Jacobsson,

Ang. vissa alkoholpolitiska frågor

att reklamen kan leda till ökning av konsumtionen för ett visst märke. En sådan ökning skulle enligt herr Jacobssons uppfattning motsvaras av en minskning för ett annat märke. Det ligger emellertid till på det sättet att den totala konsumtionen håller på att öka, även i fråga om spritdrycker. Vinkonsumtionen ökar våldsamt, vilket kanske till en del kan tillskrivas den annonskampanj som förs till förmån för vinet. Konsumtionen av spritdrycker har emellertid också ökat, även om den ökningen inte är lika stor.

Under 1953 och några år framåt gjordes en undersökning, av vilken framgick att reklamen för whisky fyrdubblades under perioden. Försäljningen av buteljimporterad whisky tredubblades samtidigt, men i det svepet följde också den härtappade whiskyn med, så att den totala försäljningen blev sexdubblad. Det betyder alltså att reklam för ett visst märke också är reklam för ökad alkoholkonsumtion i allmänhet. Detta finner utskottet stötande, och därför vänder sig utskottet mot det.

Jag skall polemisera mot herr Jacobsson på ytterligare en punkt. Herr Jacobsson anser att det finska företaget Alko har gjort ett övertramp i sin reklam. Är det ett övertramp att reklamera för sin vara? Bolaget anser att dess produkt är njutbar och fin. Kanske känner sig företaget klämt därigenom att vissa andra märken har haft framgång med sina reklamkampanjer och därför slår tillbaka. Jag vet inte om det förhåller sig på det sättet, men det ligger nära till hands att tro det. Det ligger också nära till hands att tro att de svenska tillverkarna av alkoholdrycker inte i evighet finner sig i att deras utländska konkurrenter reklamerar för sina märken medan de själva inte gör någon reklam. Det föreligger alltså risk för att det blir allmänna reklamkampanjer. Det är inte bara fråga om annonser, utan reklam kan ju göras också på andra områden.

Det har sagts att utskottet inte velat

Ang. vissa alkoholpolitiska frågor

ta hänsyn till att alkoholpolitiska kommittén redan har dessa frågor om hand. Utskottet vet att det kommer att dröja årtal innan kommittén avlämnar något förslag. Därför har utskottet ansett att det krävs handling i denna fråga, ty den håller på att bli allvarlig. Det sker en utveckling på det här området som gör att åtgärder måste vidtas. Utskottet vill för den skull inte frånta alkoholpolitiska kommittén dess arbetsuppgifter. Ärendet är emellertid brådsakande, och utskottet har hemställt att riksdagen till nästa år skall begära ett förslag från regeringen rörande ett sätt på vilket alkoholreklamen kan begränsas. Utskottet har i sitt betänkande angivit ett ganska enkelt system för detta, nämligen att man ålägger partihandelsbolaget att inte köpa varor från en försäljare som bedriver en stötande alkoholreklam. Vi tror alltså att det går att göra någonting nu, och vi anser inte att man för den skull tar några uppgifter från den sittande utredningen.

Herr Jacobsson framhöll de oerhörda inkomster som staten har på sprithantering. Jag lovar att inte ta upp någon stor alkoholpolitisk debatt i dag, men har herr Jacobsson någonsin räknat ut vad spritens skadeverkningar kostar detta land? Jag tycker att man litet grand skall sätta de kostnaderna i relation till statens inkomster på spritförsäljningen. Vi hävdar att det här inte rör sig om någon tryckfrihetsfråga utan om en näringspolitisk och social fråga. Handeln med rusdrycker är reglerad här i landet, denna handel har sociala skadeverkningar, och dem måste man försöka begränsa — därför kan det inte vara någonting annat än en näringspolitisk och social fråga när man vill begränsa reklamen och därmed konsumtionsökningen då det gäller rusdrycker. Riksdagen har också vid tidigare tillfällen, såsom herr Nilsson nämnde i sin historik, knäsat den princip det här rör sig om. Jag ber alltså att i denna fråga få yrka bifall till utskottets framställning.

När det sedan gäller ölreklamen och insynen i ölhanteringen så har motionärerna pekat på det enskilda vinstintresset och krävt åtgärder. Utskottet har väl i stort sett, eller åtminstone till någon del, instämt i vad motionärerna framhållit. Man tycker inte att det är bra som det är. Mellanölet blev en stor försäljningsframgång, det har man konstaterat, och då kommer jag åter in på den fråga som nyss diskuterades: Var på beror mellanölets stora försäljningsframgång? Jo, först och främst på den enorma reklam man satte i gång för att få mellanölet att verkligen slå igenom. Enligt min uppfattning är detta den främsta orsaken. Men den ökade ölförsäljningen har också gjort att fler och fler människor blivit beroende av den som en inkomstkälla; det enskilda vinstintresset blir större och större i detta sammanhang. Därför anser vi från utskottets sida att det finns anledning till ökad insyn också på detta område. I alla fall har frågan inte befunnits mer brådsakande än att man tycker att det kan räcka med att den sittande utredningen också tar upp detta spörsmål. Utskottet har inte velat gå på en avslagslinje utan poängterar att frågan bör uppmärksammas och säger därför, att motionen bör överlämnas till alkoholpolitiska utredningen.

Cider har utskottet ingen förståelse för. Man har, såsom herr Nilsson nämnde, talat för cider ända sedan 1950-talet, men utskottet har hela tiden varit lika kallsinnigt. Inte heller denna gång har vi haft orsak att ändra uppfattning. Utskottet hävdar att cidern är en konkurrent till läskedryckerna och ingenting annat. Tekniskt sett behandlas cidern som ett vin. Man får i dag tillverka och sälja cider på samma sätt som man säljer vin. Herr Nilsson sade att cider inte är starkare än det svagare lättvinet. Detta är alldeles riktigt, men det svagare lättvinet får endast säljas i viss ordning, och då tycker vi att cider skall säljas på samma sätt, vilket redan är möjligt. Cider har ingen möj-

lighet att konkurrera med starkare drycker. Den har ingen positiv nykterhetspolitisk effekt. Men den har en negativ nykterhetspolitisk effekt eftersom den möjligen kan konkurrera ut läskedryckerna från någon del av deras marknad.

Med det anförda ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan även i dessa punkter.

Herr JACOBSSON, GÖSTA, (h) kort genmäle:

Herr talman! Herr Wärnberg sade några hårda ord om reklamen, och han förnekade riktigheten av min skildring att reklamen huvudsakligen tog sikte på de finare märkena och i stort sett ledde till att det ena märkets framgång gick ut över andra märken.

Herr Wärnberg kan väl dock inte bestrida, att ökningen av den totala alkoholkonsumtionen huvudsakligen ligger på de billigare märkena, de som inte annonseras. Det tycker jag är pudelns kärna i detta sammanhang.

Herr Wärnberg tog märkligt nog det finska alkoholmonopolet i försvar för den annons som det talats om. Jag menar fortfarande att annonsen skiljer sig ofördelaktigt från de övriga annonser som förekommer i vårt land, tydligen beroende därpå att det finska bolaget inte faller under den svenska reklamkontrollen utan anser sig ha fria händer; det finns ingen agent här i landet, och antagligen är annonsen beställd från Finland och har därför inte kommit under den svenska reklamkontrollen.

Jag tror, herr Wärnberg, att sådana här saker skulle kunna ordnas genom att bevillningsutskottets ärade ordförande tog ett samtal med kontrollnämnden och kanske också med det finska bolaget. På så vis skulle den här frågan kunna ordnas på frivillighetens väg så att inga övertramp mer förekommer.

Ang. vissa alkoholpolitiska frågor

Herr NILSSON, YNGVE, (h) kort genmäle:

Herr talman! Herr Wärnberg nämnde i sitt anförande att spritkonsumtionen har ökat under de senare åren. Det är väl en sanning med modifikation. År 1965 var konsumtionen av starksprit av inhemskt slag 34,4 miljoner liter. År 1967 var siffran 30,6 miljoner liter. Men i stället har det skett en ökning när det gäller den finska vodkan från 795 000 liter till inte mindre än 4 miljoner liter. Totalkvantiteten var emellertid 35 miljoner liter år 1965 och 34,7 miljoner liter år 1967 enligt den statistik som upprättats av Vin- och spritcentralen för år 1967.

Den importerade spriten, alltså finspriten, uppgick till 13,1 miljoner liter år 1965 och 13,2 miljoner liter år 1967. Däremot har vi en markant ökning när det gäller vinet. Konsumtionen ökade från 32,8 miljoner liter år 1965 till 38,1 miljoner liter år 1967.

Herr Wärnberg nämnde i sitt anförande, att man inte vet hur de inhemska tillverkarna kommer att ställa sig till annonseringen i fortsättningen. Jag vill gärna framhålla att vi från Sveriges bränneriidkareförenings sida har träffat en överenskommelse med Vin- & spritcentralen som innebär att vi icke skall annonsera, och det löftet har vi också hållit. Vi tänker naturligtvis inte börja med någon annonsering igen.

Däremot är jag litet bekymrad över att medan vi har gjort en sådan överenskommelse med Vin- & spritcentralen har Nya system AB en annonseringskampanj, som vänder sig mot våra produkter. Det tycker jag är en ren diskriminering. Annonserna i tidningarna och affischerna i fönstren på systembolagets affärer och även variationerna på affischerna är mycket intressanta att studera. Jag tycker inte att de alltid är så trevliga.

Herr WÄRNBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Jacobsson konstaterade att jag förbigick en viktig detalj,

Ang. vissa alkoholpolitiska frågor

nämligen att totalökningen av vår alkoholkonsumtion i dag har gällt de billigare sorterna medan annonseringen skett för de finare, dyrare märkena.

Allting vore nog bra bara dessa finare märken vore alkoholsvagare. Men berusningseffekten av de finare märkena är lika bra, om inte litet bättre — om jag alls får använda ordet »bättre» om berusningseffekt. Men rent allmänt menar man att annonseringen bidrar till att öka hela konsumtionen, svagare som bättre sorter, därför att man skapar nimbus över alkoholen. Det blir en tillvänjning, man lär sig att använda alkohol genom att man ständigt matas med reklam som säger att alkoholen hör till dagens umgängesformer. Jag skulle vilja understryka vad herr Jacobsson sade tidigare: Vi klarar oss bra utan reklam!

Jag anför inte någon försvar för det finska Alko, men vad som hänt tar jag som ett bevis för vad som kommer att inträffa om vi tillåter ohämmad reklam för de finare sorterna men tror att reklamen för alla andra skall ligga still. Vi har i dag fått ett utomordentligt bevis för att de andra sorterna inte kommer att ligga still utan att vi kanske t. o. m. kommer att få ett reklamkrig. Vi hörde hur bekymrad herr Nilsson var över den reklamkampanj som Nya system AB hade mot spritdryckerna till förmån för vinet. Skall det vara någon mening med en annons om övergång från starkare till billigare sorter, måste man naturligtvis tala om att de svagare sorterna är bättre än de starkare. Och då drabbas herr Nilssons produkter — det är inget tvivel om den saken.

Herr Nilsson gjorde ett försök att förklara att det inte var någon ökning av den totala konsumtionen här i landet. Han medgav att vinkonsumtionen hade ökat enormt. Det sade jag också i mitt förra inlägg. Men den totala konsumtionen av spritdrycker har också ökat. Man kan välja ett år, t. ex. 1965, och säga att ökningen bara varit en halv

procent, nu har konsumtionen legat stilla. Men om vi tar en längre period, från den dag då vi verkligen fick en omläggning av vår alkoholpolitik, från 1954/55 fram till i dag, har vi haft en kurva som visar en ökning av starksprit-sorterna. Denna ökning är inte på långa vägar så stark som för vinet, men den finns i alla fall. Vi har i dag nått långt över den konsumtion av spritdrycker som vi hade före motbokstiden. Detta gäller inte bara räknat i liter utan utslaget per invånare.

Jag vidhåller alltså mitt yrkande, och jag tror att det är grundat på ganska starka skäl.

Herr JACOBSSON, GÖSTA, (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag måste reagera mot herr Wårnbergs tal om »ohämmad» reklam. Det är inte fråga om detta. Vad jag anser att man bör tolerera är kontrollerad reklam.

Herr NILSSON, YNGVE, (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill endast protestera mot vad herr Wårnberg här säger om reklamen från Nya system AB. Han godkänner en annonsering som är rent diskriminerande mot de svenska producenterna trots att dessa avhållit sig från reklam.

Herr STEFANSON (fp):

Herr talman! Folkpartiets ledamöter i utskottet har anslutit sig till utskottets ställningstagande för förbud mot reklam för spritdrycker. Vi anser att alla åtgärder som kan vidtagas för att begränsa användningen och missbruket av rusdrycker också bör genomföras.

Det är naturligtvis mycket svårt att bedöma reklamens nykterhetspolitiska roll. Det har i debatten kring denna fråga och även i dag i denna kammare sagts, att spritreklamen i huvudsak är

inriktad på dyrbarare märken, som inte i första hand används av alkoholmissbrukare, och den skulle därför inte vara till så stor skada. De argumenten är inte hållbara, anser jag. Alkoholmissbrukarna — de som redan är gripna av begäret — påverkas visserligen inte av denna reklam.

Jag anser emellertid att man inte bör underskatta reklamens betydelse när det gäller den allmänna attityden till rusdryckerna. Det är reklamens tillvänjande effekt som är skadlig. Det förekommer en flod av spritreklam som antagligen verkar mycket attraktiv på ungdomen. Herr Jacobsson har här talat om att reklamen ger ungdomen det intrycket, att det är »modernt och tufft att använda spritdrycker». Det är »fint och det är gott att dricka sprit», säger reklamen. Många ungdomar har i dag gott om pengar, och reklamen för dyrbara märken kan bidra till att föda ett begär; den kan leda fram till alkoholmissbruk. Reklamen för starka spritdrycker motverkar också de strävanden att övergå till alkoholsvaga och alkoholfria drycker som nykterhetspolitiken i vårt land har.

Med de informationer som vi har fått i utskottet beträffande den väg som utskottet väljer för att nedbringa spritreklamen förutsätter vi att denna metod inte strider mot tryckfrihetsförordningen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets betänkande när det gäller förbud mot reklam för spritdrycker.

Beträffande motionen om kontroll av bryggerinäringen har vi folkpartiledamöter i utskottet samma mening om maltdryckernas betydelse i nykterhetspolitiskt avseende som utskottets majoritet. Vi anser att maltdryckernas ställning i detta sammanhang bör utredas. Men vi anser att detta ingår i alkoholpolitiska utredningens uppdrag. Utredningen känner säkerligen väl till de synpunkter som framförs i motionerna och i utskottets betänkande. Vi finner det inte nödvändigt med den fingervisning

Ang. vissa alkoholpolitiska frågor beträffande arbetets bedrivande, som utskottet här kommer med, och därför har vi också anslutit oss till reservationen nr 2 om kontrollen av bryggerinäringen.

Jag yrkar alltså bifall till denna reservation.

Herr **HERNELIUS** (h):

Herr talman! Får jag först säga ett ord till herr Stefanson. Han har funnit att reklamen säger att det är »fint och gott» att dricka sprit. Jag vet inte var herr Stefanson har funnit den reklamen. I varje fall har han inte funnit den i Sverige. Där finns den inte! Den är utesluten redan med de restriktioner som gäller i dag, och har det förekommit någon annons av typen Koskenkorva, är det Vin- & spritcentralens finska kollega som står för det och inte de agenter och annonsörer som i sammanhanget ofta utpekas.

Herr Wärnberg däremot framförde en synpunkt som var intressant. Han sade att om det gjordes reklam för sprit borde det också omnämnas, att sprit är farlig, att tillvänjningen är äventyrlig etc. Det tycker jag att han har alldeles rätt i. Dock skulle jag vilja säga, att de som i så fall har huvudansvaret är de stora statliga företagen, som står för 99 procent av inkomsterna på försäljningen av sprit och vin, och knappast någon liten agent med en omsättning av några tiotusental eller hundratusental kronor.

Vi har sett mycket litet av sådan upplysningsverksamhet från statsmakternas sida. Häromdagen fick jag emellertid en sådan skrift i min hand. Det var Nya systembolaget som hade gjort en mycket bra sammanställning av några uttalanden i alkoholfrågan. På sista sidan av den skriften, vilken jag antar att kammarens samtliga ledamöter fått, fanns också en tabell över alkoholförbrukningen i vissa europeiska länder. Det var en intressant tabell. Sverige låg i toppen. Under oss låg en rad andra länder.

Jag gjorde då den reflexionen att, så-

Ang. vissa alkoholpolitiska frågor

vitt jag vet, är reklam för sprit utan praktiskt taget några större inskränkningar tillåten i samtliga dessa länder. I Sverige är sådan reklam inte tillåten, som herr Wårnberg vet. Här är reklamen strängt restriktiv. Likväl ligger vi över i konsumtionen. Sårer inte detta någøt om hur felaktigt kritiken är inriktad? Förtåring av sprit sammanhånger mycket litet med reklamen, i varje fall år det uppenbarligen så i vårt land.

Herr Wårnberg hade många andra intressanta synpunkter. Han sade att varje reklam stråvar till att öka omsåttningen, och därför måste också spritreklamen ha det syftet. Ja, det år väl riktigt i så måtto att reklamen stråvar efter att öka omsåttningen på den vara som annonseras. Men om det nu år så, att reklamen överbågende gåller specialsorter, dyrare kvaliteter av t. ex. fransk konjak, så sårer ju redan priseffekten att den som dricker ett glas fransk konjak i stållet för eau de vie väl inte har råd till mer ån ett glas, ty det glaslet kostar lika mycket som flera glas eau de vie. Herr Wårnbergs exempel håller alltså inte. Snarare år det så att reklam för dessa dyrare sorter minskar förbrukningen av prisbilligare spritsorter.

Det har i debatten anförts en synpunkt som enligt min mening inte år ovåsentlig. En mycket stor del av svenska folket befinner sig nu praktiskt taget året runt på resande fot. Antalet turistresor till fråmmande lårder rånkas i miljoner. Över den reklam som dår møter vederbårande har bevillningsutskottet ingen makt. Bevillningsutskottet har inte heller någon makt över utlåndska tidningar och tidskrifter, vilka i lösnummer i dag i Sverige såljs i cirka 2,5 miljoner exemplar per år, och antalet abonnerade exemplar år sannolikt ungefår lika stort. Detta ligger helt utanför bevillningsutskottets domvårjo.

Sårer inte detta en del?

Sedan går det faktisk inte att vifta bort tryckfrihetsförordningen på det sätt som herr Wårnberg gjorde. Jag

blev lite bekymrad när jag hörde hans nonchalanta synpunkter i den delen. Herr Wårnberg sade, att det år ett mycket enkelt system som bevillningsutskottet föreslår. Ja, det år verkligen mycket enkelt.

Han sade att detta inte gåller tryckfriheten — det år tvårtom. Tvårtom vad dår för någønting? Jo, detta år en nykterhetspolitisk och social ångelågenhet.

Det år faktisk så, herr Wårnberg, att tryckfrihetsförordningen åven sysslar med sociala och nykterhetspolitiska ångelågenheter. Den sysslar med varje slag av opinionsyttring i text och i annonser i vilken fråga som helst. Dårfor går det inte att stålle tryckfrihetsförordningen vid sidan.

Får jag ta ett litet exempel? Antag att en av riksdagens kraftkarlar, som t. ex. herr Wårnberg, tycker att annonsering om gudstånster år olåmplig av någon åledning. Han kan inte komma åt det genom att göra en sårskild lag, ty det år förbjudet i tryckfrihetsförordningen. Nej, han kan gå en annan våg; han kan sitta i ett utskott och skriva till Kungl. Maj:t med uppmaning att göra en lag eller en föreskrift av innehåll, att det samfund som annonserar gudstånsterna inte får ta upp kollekt.

Det år precis samma kringgående rårrelse som bevillningsutskottet hår gör. Man vill inte stifta en lag om förbud mot reklam för spritdrycker. Det anser man till och med vara besvårligt, och det år ju en hedervård åppenhet. Men för att undvika det besvåret skall man i stållet gå kring det hela och sårå till AB Vin- och spritcentralen att ni får skyldighet — som herr Wårnberg uttryckte saken — att icke importera drycker vilka blir föremål för reklam i Sverige — genom svensk publikation, underfårstått. Man tillågger rent cyniskt, att detta torde vara »en tillråcklig sanktion». Ja, det år en sanktion — åven om det inte år en straffsanktion — men utan stød av lagen, och sådana brukar man inte tycka om i ett råttsamhålle.

År 1955 — någon erinrade om det — gjordes samma försök, då gällande även vinet. Det blev ett komplett fiasko. Det var åtskilliga som påpekade att vi inte kan känna oss bundna av sådana här föreskrifter, eftersom de inte är inskrivna i lag. Den synpunkten gäller delvis nu. Vad skall herr Wärnberg göra om Franska handelskammaren, som ju inte importerar konjak, annonserar fransk konjak? Skall man då förbjuda all import av fransk konjak? Det lär inte gå, det torde handelsavtalen förbjuda om inte annat.

Att försöka införa förbud mot reklam för vin blev ett så grundligt fiasko, att en av dem som var bland de ivrigaste förespråkarna för detta förbud gjorde en helomvändning på stället och Nya system AB startade sin vinkampanj.

År 1957 framhöll också finansminister Sträng i propositionen nr 143 att han inte ville ha kvar de restriktioner som då fortfarande gällde. Han sade vidare att de spritsorter som reklameras spelar en tämligen obetydlig roll; de är förhållandevis dyra och konsumeras därför i regel endast i små kvantiteter. Mera ingripande sanktioner på reklamområdet, menade han, är förbundna med avsevärda nackdelar. Han noterade den beredvillighet som fanns att inom ramen för en friare ordning medverka till att det inte blir någon konflikt med väsentliga nykterhetsintressen.

Hans slutsats var alltså en mer liberal syn. Utskottet — jag vet inte om herr Wärnberg tillhörde det år 1957, men det är möjligt — anslöt sig till hans ståndpunkt. Men det fanns reservationer, och utskottet betonade också att det var fråga om en försöksverksamhet.

Nu frågar jag: Vad är det som har hänt som gör att riksdagen i dag skulle gå ifrån vad finansminister Sträng sade 1957? Är det något som har inträffat som gäller reklamen för starksprit? Tvärtom förefaller det mig som om de kontrollorgan som finns har arbetat mycket skickligt. Om Koskenkorva har

Ang. vissa alkoholpolitiska frågor

sluppet ut genom ett katthål i ladugårdsdörren så är väl det ganska lätt att rätta till — det finns väl förbindelser.

Hela mitt intryck av denna debatt är faktiskt att herr Wärnberg och hans meningsfränder skjuter på myggan på elefanten, men de aktar sig noga för att träffa själva elefanten. Elefanten, det är strömmen av renat brännvin, strömmen av Explorer vodka, strömmen av här tillverkat gin, strömmen av svensk här-tappad vermouth och det är floden av eau de vie — det är elefanten. Den skjuter inte herrarna på; däri ligger nykterhetsriskerna, däri ligger alkoholproblemet i detta land. Det ligger inte i några små annonser med angivande av märke, vara och pris.

Jag yrkar bifall till reservation nr 1 i denna del.

Herr ERICSSON, JOHN, (s):

Herr talman! Låt mig börja med en anmärkning, som herr Hernelius gjorde mot bevillningsutskottet, när han påstår att vi noga aktar oss för att föreslå lagtext.

Kammarens ledamöter är säkerligen ense med mig om att frågor om lagtext eller lagstiftning bör undersökas mycket noggrant. Detta gäller även det nu aktuella området. Det är ytterst sällan som bevillningsutskottet direkt föreslår text till en lagstiftning, som utskottet självt har tagit initiativ till. Vi gör ändringar, men i övrigt är vi försiktiga, och jag tror kammaren håller oss räkning för det.

Det är alltså ingen svaghet i detta utskottsbetänkande att vi hemställer i skrivelse till Kungl. Maj:t om förslag till nästa års riksdag.

Det har vidare hävdats att bevillningsutskottet skall syssla endast med skattelagar. Det är inte kompetent att syssla med sådana saker som det här gäller eftersom de faller under tryckfrihetsförordningen.

Jag vill då erinra om den arbetsför-

Ang. vissa alkoholpolitiska frågor

delning mellan utskotten som gäller här i riksdagen. Det står uttryckligen bl. a. att bevillningsutskottets arbetsuppgifter är skattelagstiftning och nykterhetslagstiftning. Uppenbarligen kommer detta ärende inom det senare området.

Det har hänt olycksfall, jag medger det. För ett år sedan blev ett ärende remitterat till ett annat utskott än bevillningsutskottet, fast vi skulle haft det, men det var som sagt ett olycksfall i arbetet vid remitteringen av en motion från kammare till utskott, och vi gjorde ingen anmärkning på den åtgärden.

När det gäller tryckfrihetsförordningen säger herr Hernelius att de åtgärder, som vidtogs 1955, blev ett dundrande fiasko. De som var med 1955 och beslutade om den stora reformen på nykterhetslagstiftningens område har väl alls inte känslan, att det blev ett dundrande fiasko. Det blev en uppgörelse med parterna om att begränsa reklamen under viss tid. Nog har jag fått den uppfattningen, att den uppgörelsen hölls någorlunda och att man nådde syftet med ett temporärt reklamuppehåll.

Vidare finns det flera prejudikat på att riksdagen säger, att en viss fråga inte är att betrakta som en tryckfrihetsfråga utan som en näringsfrihetsfråga. Redan 1954, då vi hade det särskilda utskott riksdagen tillsatte för att behandla nykterhetsreformen, dvs. de åtgärder som ledde till motbokens slopande, sade detta utskott i samband med diskussioner om tryckfrihetsförordningen, att redan nu äger partihandelsbolaget rättighet att vidtaga åtgärder om det förekommer någonting som bolaget anser icke önskvärt. Detta var alltså 1954.

År 1955 fick dåvarande justitieministern svara på en interpellation av herr Svärd i denna kammare. Justitieministern svarade, att tryckfriheten gäller rätten till fria åsikter i tryckt skrift, men att här gäller det en social och näringspolitisk fråga.

Som bekant har vi monopol här i landet när det gäller alkoholpolitiska

ting. Där gäller ingen näringsfrihet, det är ju riksdagen enig om.

Vidare är det så — för att fortsätta i anledning av herr Hernelius inlägg — att högsta domstolen i ett utslag har kommit till samma slutsats. Jag ser att herr Hernelius skakar på huvudet, men det är faktiskt riktigt. En tidningsutgivare, chefredaktör, var åtalad därför att han infört en dragningslista som gällde ett tyskt lotteri. Vederbörande utgivare blev fälld — men *inte* enligt tryckfrihetsförordningen utan enligt lotterimedelsförordningen. Där var alltså sagt, att tryckfrihet i och för sig gällde men att gärningen i fråga var olaglig enligt en annan lagstiftning.

En kommitté som så sent som 1964 avlämnade ett betänkande kallat alkoholreklamen, kom fram till samma slutsats som andra instanser har gjort. Eftersom det finns en benägenhet att underkänna dem som yttrar sig i dessa frågor, om de inte är jurister, vill jag erinra om att den kommittén leddes av ett regeringsråd. Till yttermera visso hade denna kommitté som bilaga till betänkandet fogat ett utarbetat förslag till lagtext, som skulle ingå i rusdrycksförsäljningsförordningen.

Detta betänkande föranledde inte någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida, men Kungl. Maj:t har överlämnat betänkandet till den nu sittande alkoholpolitiska kommittén.

Nu frågar herr Hernelius: Vad har inträffat eftersom vi har så bråttom?

Jo, utskottets majoritet har gett till känna att den anser det stötande med denna reklam för spriten. Den tycker att frågan är tillräckligt utredd. Därför har det blivit två klämmor i utskottets betänkande, en med förslag till nästa års vårriksdag och en med förslag om att frågan om ölreklam och liknande skall övervägas på annat sätt.

Här vill jag gärna ha sagt offentligt att jag ingalunda är den som har drivit dessa frågor, vilket man vill göra gällande med tanke på den tjänst jag innehar, utan det är andra krafter i utskot-

tet som varit mycket angelägna att få fram detta förslag.

Herr Hernelius talade om en »enkel agent», som har en omsättning på några hundra tusen kronor. Varför inte nämna dem som omsätter miljoner?

Det viktigaste i hela denna fråga är emellertid att Sveriges riksdag för 50 år sedan har beslutat att det enskilda vinstintresset inom alkoholhanteringen skall försvinna. Det enda som lämnades utanför var tillverkningen av råsprit eller brännvin, som nu Sveriges bränneriidkarförening sysslar med. Den föreningen är alltså sanktionerad. I övrigt skall man inte blanda in privata vinstintressen. Staten har alltså lagt ut in- emot 50 miljoner kronor för att lösa ut vinhandlare och agenter.

Det är klart att det kan riktas en anmärkning mot partihandelsbolaget för att det inte har skött sin verksamhet ordentligt och effektivt på detta område. Det har blivit en infiltration, och nya agenter har kommit till, men inte skall man tala om att dessa agenter har blivit misshandlade.

Det brukar vara så, att när riksdagen sanktionerar en åtgärd som innebär att man soulagerar en näringsidkare för att han upphör med sitt näringsfång och säger att hans verksamhet måste vara slut, borde den också vara slut. Det har sagts tidigare, och jag kan gott säga det nu, att det ur konsumenternas synpunkt inte kan vara av något intresse att man upprätthåller ordningen med agenter. Genom det sortiment på ungefär 800 olika varor, som Vin- och spritcentralen i dag tillhandahåller, borde alla rimliga anspråk på kvalitet kunna tillgodoses, och syftet är att efterfrågan på varjehanda slag av vin- och spritdrycker skall kunna tillgodoses.

Det finns ingenting som ger uttryck åt den uppfattningen, att det är »cyniskt» att skriva på det sätt som bevillningsutskottet har gjort, när det talar om att det går att få effektivitet när det gäller att upprätthålla förbudet mot spritreklam. Det går faktiskt att göra

Ang. vissa alkoholpolitiska frågor det. Det är klart att undantag får göras från effektivitetskravet i fråga om utländska tidskrifter, som kommer att säljas här i Sverige — det är vi väl medvetna om — men utskottet framhåller att det inte finns någon utländsk producent av rusdrycker som kommer att offra pengar på reklam, om resultatet blir att hans sortiment försvinner ur systembolagets lista. Men det är inte cyniskt att skriva detta, utan det står bara i överensstämmelse med verkligheten, och jag tycker personligen att det inte finns några som helst överdrifter i föreliggande betänkande. Det hela skulle ha kunnat skrivas på ett mycket fränare och hårdare sätt än utskottet har gjort, om man hade velat åstadkomma ännu större debatt än den vi i dag för.

Jag tycker alltså att utskottets förslag är väl underbyggt. Uttalandet om att ett förbud mot alkoholreklam skulle strida mot tryckfrihetsförordningen vill jag på det bestämdaste opponera mig emot med hänvisning till riksdagens tidigare beslut, till det utslag av rättsinstanserna, som jag omnämnt, och till den utredning jag här åberopat.

Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

Herr HERNELIUS (h) kort genmäle:

Herr talman! Bevillningsutskottets ordförande anförde tre skäl för att det av utskottet föreslagna förfarandet står i överensstämmelse med tryckfrihetsförordningen. Det första skälet var att det fanns prejudikat, det andra var att det överensstämde med riksdagens tidigare beslut och det tredje var att en utredning var av samma mening. Jag vill underkänna samtliga tre skäl.

Vad beträffar prejudikatet gäller det en helt annan sak. Vad herr Ericsson syftar på är högsta domstolens utslag nr 715 år 1961. Men i detta fall råkade herr Ericsson försäga sig, ty när han åberopade utslaget sade han att det var fråga om »olaga gärning». Det är detta

Ang. vissa alkoholpolitiska frågor

som gör skillnaden så stor! Här är det inte fråga om olaga gärning. Det är en enkel förklaring, och den är alldeles riktig.

Jag ber att få hänvisa till vad som står i den senaste editionen av tryckfrihetsförordningen i Sveriges grundlag. I kommentarerna till 3 § just med åberopande av detta utslag rörande utländskt lotteri heter det: »Däremot synes knappast möjligt att utanför tryckfrihetsförordningen stadga straff för t. ex. misshaglig reklam.»

Beträffande utredningens utlåtande måste sägas, att det inte gäller som en tolkning av tryckfrihetsförordningen, lika litet som ett riksdagsbeslut.

Apropå riksdagen sade herr Ericsson, att riksdagen för 50 år sedan beslöt att avskaffa det enskilda vinstintresset. Hade det inte varit naturligare om herr Ericsson i detta sammanhang hade talat om riksdagens beslut 1957 — det ligger något närmare i tiden — då man fann att reklamen inte borde bli föremål för de restriktioner som tidigare gällde? Detta ligger faktiskt närmare till hands.

Herr Ericsson försvarade också bevillningsutskottet och sade, att utskottet inte skrivit någon lagtext.

Nej, det har utskottet inte gjort, men det skriver faktiskt, herr Ericsson: »Utan att ta någon ställning i denna diskussion får utskottet helt allmänt konstatera att det tekniskt sett är förenat med stora svårigheter att ingripa mot reklam för varor, som får marknadsföras utan särskilda inskränkningar. Läget är emellertid helt annorlunda i fråga om reklam för rusdrycker på grund av det statliga monopolet. Ett förbud mot eller inskränkningar av reklamen för rusdrycker torde kunna göras effektiv...»

Utskottet har alltså direkt skrivit, att det är besvärligt att åstadkomma en lag, och därför görs denna kringgående rörelse. Utskottet förordar en metod som ligger vid sidan av lagstiftningen i vanlig ordning. Detta tillåter jag mig be-

teckna som cyniskt, och det omdömet tänker jag inte ta tillbaka.

Herr talman! I övrigt medger inte tiden att jag går ytterligare in på herr Ericssons anförande just nu, men jag skall be att få återkomma på talarlistan.

Herr ERICSSON, JOHN, (s) kort genmäle:

Herr talman! Alla de tre skäl som jag anförde underkändes av herr Hernelius. Jag var angelägen att betona att jag inte är jurist, men jag åberopade auktoriteter, och jag åberopade riksdagens beslut. Herr Hernelius kan väl aldrig bestrida vad som sades 1954 i det särskilda utskottets betänkande. Där konstaterades, att partihandelsbolaget redan då har rättighet att vidta åtgärder när det är fråga om inköp av varor. Det är väl ändå omöjligt att bestrida riktigheten i detta uttalande?

Herr Hernelius utläser av utskottets betänkande, att det är svårt att åstadkomma ett förbud mot reklam för varor. Ja, utskottet säger att det är svårt att införa reklamförbud beträffande varor *i allmänhet*, men att det inte föreligger några svårigheter i fråga om de här speciella varorna. Nog skall riksdagen ha sin rätt att genomföra en bestämd mening — det är inte att krypa undan någonting! Det är naturligtvis svårt att förhindra påverkan t. ex. via Sveriges radio, men jag kan utan vidare säga att på de områden där förbudet råder kommer det också att bli effektivt.

Vad beträffar gliringarna att det finska alkoholbolaget har en annons för sin vara, vill jag säga att mig veterligt är det första gången det företaget annonserar. Och jag skall nog kunna övertyga herr Hernelius om att det inte skall bli några svårigheter med att se till att den annonsen inte upprepas, om det är bara detta man önskar.

Herr HERNELIUS (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag tänker inte bestrida vad riksdagen beslöt 1954! Men det är

inte detta saken gäller. Saken gäller om riksdagens beslut var i överensstämmelse med grundlagen. Eftersom vi inte har någon författningsdomstol i det här landet, är det inte prövat.

En enstaka riksdag kan inte sätta sig över grundlag. Grundlagsändring kräver beslut av två riksdagar med var emellan, vilket är bekant för herr Ericsson. Därav följer att ett riksdagsbeslut inte kan åberopas så, att man säger att eftersom riksdagen har fattat beslutet så är det i överensstämmelse med i detta fall tryckfrihetsförordningen. Det »beviset» håller inte alls.

Jag anser det till och med inte utslutet att om Vin- och spritcentralen i en framtid avstänger en importör från import under åberopande av att det förekommit text- eller annonsreklam för hans vara, så kan Vin- & spritcentralen bli föremål för ersättningstalan i civil väg.

Herr **WARBERG** (s):

Herr talman! Jag skall inte lägga mig i denna tryckfrihetsdebatt så mycket. Jag vill bara kommentera en sak i herr Hernelius anförande, när han vänder sig mot mig.

Jag skall dock först tacka honom för att han delade min uppfattning att reklamen skulle omfatta spritens *hela* betydelse. Även spritens negativa följder skulle alltså omtalas i reklamen. Herr Hernelius ansåg i varje fall att min åsikt var mycket intressant. Samtidigt talade han om att det var staten som skulle redogöra för de negativa verkningarna — medan de privata näringsidkarna kunde få annonsera om de positiva verkningarna för att öka konsumtionen, så var det sedan statens sak att försöka nedbringa denna konsumtion eller att på lämpligt sätt tala om dess skadeverkningar. Det är precis vad utskottet också har framhållit — det måste vara stötande, att riksdagens ansträngningar i nykterhetspolitiskt hänseende motarbetas av spritreklamen.

Ang. vissa alkoholpolitiska frågor

När det gäller alkoholförtäringen i Sverige hade herr Hernelius konstaterat i statistiken, att vi ligger på en mycket hög nivå jämfört med andra länder där allting är så att säga fritt. Det är riktigt, och det hänger helt samman med den tradition i fråga om alkoholförtäring som alltid har funnits i olika länder. Men om herr Hernelius fortsätter att läsa statistiken kan han konstatera, att spritförtäringen är i starkt stigande även i de vinkonsumerande länderna. Kanske reklamen ändå har en viss del i den kraftiga stegringen av spritdryckskonsumtionen i de vinkonsumerande länderna.

Herr Hernelius försökte hitta alla skäl för att den åtgärd, som bevillningsutskottet föreslår, skulle bli ineffektiv. Han nämnde utländska tidskrifter och annat.

Sedan sade han till och med att en enskild ledamot — jag vet inte om han nämnde mitt namn — i ett utskott plötsligt kan få för sig, att ett predikosamfund inte skall få annonsera eftersom man vill hindra kollektupptagningen. Här tycker jag verkligen att det råder brist på argument! För det första är det inte en enskild ledamot som fattar dessa beslut, utan det är den svenska riksdagen. Såsom enskild ledamot av denna riksdag har vilken utskottsledamot som helst rätt att komma med ett förslag, vilket är vad som har skett i dag. Det är alltså riksdagen som fattar besluten. För det andra har vi ändå konstaterat att alkoholförtäringen är en så allvarlig sak, att vi har reglerat rusdrycksförsäljningen med mycket starka restriktioner. Det är något helt annat än att ta upp kollekt. Det ber jag verkligen att få tala om.

Herr **HERNELIUS** (h) kort genmäle:

Herr talman! Herr Wärnberg har tydligen inte förstätt mitt exempel. Jag ber att få hänvisa honom till protokollet!

Ang. vissa alkoholpolitiska frågor

Herr SÖRENSON (fp):

Herr talman! Svenska historiker säger oss att den alkoholpolitiska situationen i början av 1800-talet var mycket allvarlig i vårt folk. Man säger att alkoholkonsumtionen var så stor att vårt folks hälsa allvarligt hotades. Genom folkrörelsernas väldiga insats, som trängde ned i människosinnena, lyckades man hjälpligt komma till rätta med de problem som hotade att föröda vårt folk och möjliggjorde den enorma expansion som har ägt rum i modern tid. Jag känner inte någon historiker, som är beredd att dra en omedelbar parallell mellan den situation som då var och den situation som nu är, men alla är vi medvetna om att oron under senare år för utvecklingen i hög grad har stigit.

I debatten har inte någon påmint om den enkätundersökning som kontrollstyrelsen har låtit genomföra på bred front i vårt land sedan mellanölet tillkom. Slutsatsen är dock värd att bevaras också i protokollet från riksdagens sammanträde i dag. Den utveckling som kännetecknar de senaste femton åren, nämligen att ungdomar i allt tidigare ålder och allt större utsträckning konsumerar alkohol, synes tydligt ha accentuerats sedan mellanölsreformen genomfördes. Det är inte *comme il faut* att i en debatt i riksdagen hänvisa till egna exempel — men det kunde ske — som närmast är av förödande och förskräckande art. Men det kan väl ändå få sägas, att här sker ett hot mot svenska familjer och därmed mot det svenska samhället, som är av betydande art och som skulle kunna skapa utomordentliga svårigheter för den sunda utveckling som vi arbetar på här i riksdagen. Jag hyser därför djup förståelse för dem som söker finna vägar att komma till rätta med det stora problem vi här står inför.

Vi för ju i dag inte en alkoholpolitisk debatt på bred front, utan det är så att säga vid gränsen som vi gör några notater, ingenting annat; vi får anledning

att ta upp hela frågan senare, tror jag. Men situationen är ändå denna: För närvarande vet vi inte riktigt vad vi skall göra. Oron stiger. Ingen av oss tror väl att reklamen är »boven i dramat», som herr Jacobsson antydde; det är att på ett alltför ytligt sätt söka förstå vad utskottets majoritet har anfört.

Jag anser att frågan ligger på ett annat plan. När jag hört dagens debatt tycker jag att den varit i alldeles för hög grad intellektualiserad. Vi kommer aldrig till rätta med människoproblemen i vårt samhälle, om vi bara rör oss med siffror och intellektuella argument — vi måste lära oss förstå att människan i samhället i hög grad beror av symboler.

Vad innebär utskottets ställningstagande mot alkoholreklam? Såvitt jag förstår är det inte alls ett ställningstagande i tron att någon avgörande ändring i alkoholkonsumtionen därmed skulle kunna åstadkommas. Men annonseringen är *en* av de många symboler som här spelar en roll. Ställningstagandet är alltså inte av intellektuell, utan av emotionellt symbolisk art, och ur den synpunkten tycker jag att utskottets ställningstagande har tyngd och betydelse. Det är mot den bakgrunden jag vill förstå utskottets hållning.

Vi vet alla att det är ett utomordentligt komplicerat spel vi har att fatta i sikte när vi nalkas frågan om sociala sjukdomar, av vilka den överdrivna alkoholkonsumtionen är en. Jag känner mig personligen övertygad om att t. ex. det väldiga drickandet i TV betyder mycket mer än annonseringen av starksprit eller annan alkohol. Vi kan inte reglera en sådan sak här i riksdagen — det är en fråga om hela vårt samhälles sätt att nalkas och uppleva de problem det här gäller. Men jag finner det högst angeläget att framhålla, att synen är för ytlig om man nalkas problemen bara rent intellektuellt. Vi måste först vad det är som driver människor in i ett socialt beteende av olycklig natur.

Det är inte lätt att ta upp debatten

om hur tryckfriheten hotas i detta sammanhang. Som en vanlig, icke lagkunnig riksdagsman vill jag bara säga att det är underligt att denna fråga, som nu dras fram i debattens slutskede, icke har observerats av de organ som tidigare behandlat ärendet. Vad skall en enskild riksdagsman göra i den flod av ärenden som strömmar över honom — skall han börja undersöka om varje enskilt förslag överensstämmer med de lagar och förordningar som existerar i vårt samhälle? Nej, han måste naturligtvis lita på att utskott, sekreterare och andra, som behandlar ärendena, väger olika frågor också i förhållande till gällande lag. Här har, såvitt jag kan se, ingen avgörande kritik grundlagsmässigt anförts mot att denna fråga tas upp eller mot vad utskottet skrivit beträffande reklamen. Skall vi nu plötsligt börja diskutera tryckfrihetssynpunkter i riksdagen utan att ha tillgång till en ordentlig utredning i detta avseende? För mig är det väldigt svårt att agera på ett sådant sätt.

Jag tror alltså inte att riksdagens ställningstagande i dag kan leda till en avgörande förändring då det gäller alkoholförtäringen i vårt land, men jag anser det vara av vikt ur den synpunkten att det har symbolkaraktär.

Till slut vill jag anmäla att jag har trott mig lära mig under de år som jag har varit engagerad i samhälleliga frågor att det finns en frihetslidelse till döds. Man kan säga som herr Jacobsson, att det förefaller som om det svenska folket trivs ganska bra med mellanölet. Men detta är komplett irrelevant. Den relevanta frågan är vilken effekt mellanölet har på den totala utvecklingen i det svenska samhället. Om en minoritet av ungdomar i svenska hem förs in i en förtvivlad situation, så menar jag att vi måste vara beredda att avstå från en del av den i och för sig självklara och legitima friheten för den förtvivlan som många människor kan hamna i. Jag tror att man måste ha sett något av denna förtvivlan för att förstå

Ang. vissa alkoholpolitiska frågor

vad jag här tänker på. Vi får akta oss för att hamna i något slags intellektuell snobbism också när det gäller frihetslidelse; det finns en frihetslidelse till döds.

Detta är inget stort inlägg i alkoholdebatten utan bara noteringar i kanten. Jag tror att vi får anledning att återkomma till ärendet. Jag har velat framföra dessa synpunkter därför att jag tycker att det är något man saknar i den debatt som här har förts, bl. a. en djup medmänsklig känsla. Finns inte den i riksdagen, tror jag inte vi kan klara upp de stora sociala sjukdomar som vi har att brottas med inom vårt folk.

Jag yrkar, herr talman, bifall till utskottets hemställan utom vad gäller reservation 2, som jag alltså ber att få yrka bifall till.

Herr FÄLLDIN (cp):

Herr talman! På grund av en serie olyckliga omständigheter blev jag inte i tillfälle att delta i sakbehandlingen av denna fråga i bevillningsutskottet.

Med anledning av den diskussion som har förts om huruvida ett förverkligande av den viljeyttring som utskottsmajoriteten är bärare av skulle stå i god överensstämmelse eller inte med tryckfrihetsförordningen vill jag säga att jag ansluter mig till den viljeinriktning som utskottsmajoriteten ställer sig bakom. Jag har emellertid svårt att se att ett sådant ståndpunktstagande i dagens vötering skulle innebära ett slutligt ställningstagande till den tekniska lösningen av denna fråga. Det måste ligga i sakens natur att det är riksdagen och vederbörande utskott obetaget att granska det förslag som Kungl. Maj:t får i uppdrag att överväga genom detta beslut av riksdagen. Riksdagen måste ha möjligheter att ta ställning till om det krävs någon ändring av tryckfrihetsförordningen, och rimligen skall riksdagen *då* avgöra om behovet är så stort att man är beredd att göra någon ändring av tryckfrihetsförordningen.

Ang. vissa alkoholpolitiska frågor

Jag ber, herr talman, att med det anförda få yrka bifall till utskottets hemställan utom beträffande punkten 2, där jag hemställer om bifall till reservationen.

Häri instämde herr *Ahlmark* (fp).

Herr **HERNELIUS** (h):

Herr talman! Jag skall fatta mig mycket kort. Anledningen var närmast ett par saker som jag inte hann bemöta av vad herr Ericsson sade.

Herr Ericsson tillbakavisade talet om att 1954 års beslut skulle ha blivit ett fiasko. Jag tar inte tillbaka det heller, och jag har en tjock samling dokument i min bänk om den saken som belyser detta och som herr Ericsson kan få titta på. Det var först fråga om ett provisoriskt förbud. Sedan var det restriktioner utan tidsbegränsning, vilka dock finansminister Sträng gjorde slut på genom sin proposition år 1957. Det är att märka att dessa restriktioner omfattade jämväl propaganda för vin. Under tiden svängde Nya systembolaget och den allmänna uppfattningen, och i stället för att bekämpa propagandan för vin gick Nya systembolaget i fortsättningen i spetsen för propagandan för vin. Det är bl. a. detta som gör att jag kallar den uppläggningsen för ett fiasko. De löjväckande uttryck som detta förbud tog sig då skall jag inte gå in på här. Det satt en nämnd och granskade askkoppar och såg efter om de var i överensstämmelse med tillbörlig reklam etc.

Herr Ericsson var angelägen att betona att han inte hade tagit initiativet till detta, och jag har väl anledning att tro honom. Å andra sidan är han inte den som brukar flyta som ett viljelöst flarn i bevillningsutskottet, så han får väl också ta sitt ansvar. Det kom senare fram att han hyste mycken aversion mot agenterna i sammanhanget. Det är en aversion som Vin- och spritcentralen ofta ådagalagt under tidigare och nuvarande ledning och som väl också

har sammanhang med att Vin- och spritcentralen ända till i fjol själv drivit dotterbolag som agenturer. I fjol blev det ju en fusion med Vin- och spritcentralen. Dessa agenter har inte behövt göra någon reklam för sig av någon anledning. Det har varit andra som fått göra det.

Herr talman! Jag ville bara göra detta påpekande i all stillhet. För övrigt satte jag värde på herr Fälldins deklARATION. Det föreföll mig som om han därmed tog avstånd från den lösa behandling bevillningsutskottets majoritet har ägnat inte minst de tryckfrihetsrättsliga aspekterna på frågan. Hans starka betonande av att man behöver se på denna fråga med nya ögon när den kommer igen tycker jag är riktigt och värdefullt.

Utän att trötta med ytterligare statistik vidhåller jag att herr Wörnberg & Co. skjuter på myggan men inte på elefanten — den stora konsumtionen av brännvin, eau de vie och annat. Jag har fortfarande ingen anledning att frångå regeringens och finansminister Strängs uppfattning av år 1957, och jag yrkar alltså bifall till reservationen i denna del.

Herr **ERICSSON, JOHN**, (s):

Herr talman! Jag skall inte fortsätta debatten om huruvida den begränsade propaganda riksdagen beslutade om 1954 var ett fiasko. Personligen är jag övertygad att om man fattar ett beslut i dag i den riktning som vi föreslår och om regeringen framlägger ett förslag nästa år, så blir det ett effektivt förbud mot spritreklam.

Herr Hernelius säger att jag gav uttryck för aversion mot agenterna. Jag erinrar om vad utskottet har skrivit, och jag erinrar vidare om att staten har löst in dessa företag. Därmed är det väl naturligt att man säger att det inte finns någon anledning till att den verksamheten skall bedrivas i allt större omfattning. Det ligger i varje fall inte

i konsumenternas eller det allmännas intresse.

Vidare säger herr Hernelius att spritcentralens egna dotterföretag har agerat ända till fjolåret. Jag måste be herr Hernelius att tro mig när jag säger att även därvidlag har han fel. Dessa dotterföretag upphörde 1961 med sin verksamhet. Varför upphörde spritcentralen med dessa företag? För att vi tjänade dåligt med pengar? Inte alls, det var en vinstgivande affär. Det var andra skäl, herr Hernelius, som gjorde att varken jag personligen eller min styrelse ville ta ansvaret för den verksamheten framöver, och det var därför vi i styrelsen beslutade att avveckla samtliga åtta dotterbolag. Det säger kanske en del.

Herr HERNELIUS (h):

Herr talman! Jag tror mycket väl att dessa företag var vinstgivande, av lätt insedda skäl. De hade kanske bättre arbetsmöjligheter än konkurrerande firmor genom sin ställning som helägda dotterföretag till Vin- och spritcentralen.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner beträffande utskottets i förevarande betänkande gjorda hemställan komme att framställas först särskilt såvitt avsåge alkoholreklamen, därefter särskilt rörande kontroll över bryggerinäringen, vidare särskilt i vad anginge ciderfrågan samt ytterligare särskilt i fråga om utskottets hemställan i övrigt.

I vad gällde utskottets hemställan såvitt rörde alkoholreklamen, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att densamma skulle bifallas, dels ock att kammaren skulle godkänna den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med 1 betecknade reservationen.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen

Ang. vissa alkoholpolitiska frågor på bifall till utskottets hemställan i denna del vara med övervägande ja besvarad.

Herr Nilsson, Yngve, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 56 beträffande alkoholreklamen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med 1 betecknade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr Nilsson, Yngve, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 81;

Nej — 20.

Därjämte hade 13 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Såvitt anginge utskottets hemställan beträffande kontroll över bryggerinäringen gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till densamma samt vidare på godkännande av den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med 2 betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan i förevarande del, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Nilsson, Yngve, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt

Ang. vissa alkoholpolitiska frågor

efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 56 angående kontroll över bryggerinäringen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med 2 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Nilsson, Yngve*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 61;

Nej — 50.

Därjämte hade 3 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Med avseende å utskottets hemställan angående *ciderfrågan*, anförde nu herr talmannen, hade yrkats dels att densamma skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med 3 betecknade reservationen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan på denna del vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Nilsson, Yngve*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkän-

des en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 56 angående ciderfrågan, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med 3 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Nilsson, Yngve*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 83;

Nej — 26.

Därjämte hade 5 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Slutligen bifölls på gjord proposition vad utskottet *i övrigt* hemställt i detta betänkande.

Föredrogos ånyo andra lagutskottets utlåtanden:

nr 50, i anledning av motion om införande av försäkring för begravningshjälp för utländsk medborgare som vistas i Sverige;

nr 51, i anledning av motioner angående privata sjuk- och vårdhem; samt

nr 52, i anledning av motioner om befrielse för hemvärnsmän i vissa fall från repetitionsövning.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Anmäldes och bordlades följande motioner:

nr 993, av herr *Blomquist m. fl.*,

nr 994, av herrar *Fälldin* och *Svanström*,

nr 995, av fru *Hamrin-Thorell m. fl.*, samt

nr 996, av herr *Svanström* och herr *Olsson, Ernst*,

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 129, angående revidering av läroplan för grundskolan; ävensom

nr 997, av herrar *Stefanson* och *Ti-stad*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 137, med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 6 juni 1968 (nr 430) om mervärdeskatt;

nr 998, av fru *Hamrin-Thorell m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 140, angående riktlinjer för det frivilliga skolväsendet;

nr 999, av herr *Sörlin m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 140, angående riktlinjer för det frivilliga skolväsendet; samt

nr 1000, av fru *Hultell m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 143, med förslag till lag angående änd-

Meddelande ang. enkel fråga
ring i lagen den 31 mars 1955 (nr 183) om bankrörelse, m. m.

Meddelande ang. enkel fråga

Meddelades, att jämlikt § 20 i kammarens ordningsstadga följande enkla fråga denna dag framställdes av herr *Strandberg* (h) till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet:
»Vill Statsrådet medverka till att regeringens avslag avseende trafik med flygplan typ DC 9—20 i reguljär trafik på Bromma tills vidare uppmjukas så att jettrafik får förekomma på inrikeslinjerna till Luleå, Göteborg och Malmö i avvaktan på den framtida lösningen av flygfältslokaliseringen i stockholmsområdet?»

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 12.11.

In fidem

Bengt Lambe

/Solveig Gemert